

SİYASİ PARTİLERİN KAMU YÖNETİMİ REFORMU ÜZERİNE POLİTİKALARI: 2015 YILI MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Uğur Sadioğlu
Hacettepe Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
ugursadioglu@gmail.com

ÖZ

Türkiye’de kamu yönetimi reformu üzerine araştırmalar ve ilgi 1960’lı yıllardan itibaren artmış, 1980’li yıllardan itibaren reform söylemleri uygulamaya geçmeye başlamış ve 2000’li yıllarda çok kapsamlı kamu yönetimi dönüşümleri yaşanmıştır. Dönemin, iç ve dış aktörlerin etkileri altında şekillenen yeni kamu yönetimi yorumu günümüzde değişim dinamiklerini korumaktadır. Bir ulus-devletin en önemli politika belirleyicisi aktörleri olan siyasi partilerin kamu yönetimi üzerine neler söyledikleri yakın gelecekte “nasıl bir kamu yönetimi?” beklentisi olduğunu yorumlamaya imkân tanımaktadır. Bu çalışmada, Türkiye örneğinde 2015 yılında yapılan 25. ve 26. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri öncesinde siyasi partilerin kamuoyuna sundukları seçim bildirgeleri üzerinden kamu yönetimi reformu konusundaki politikaları analiz edilecektir. Seçim bildirgeleri genel olarak kamu yönetimi ve özel olarak da yerel yönetimler konularındaki alt başlıklar üzerinden okunacaktır. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar üzerinden, siyasi partilerin benzer ve farklı yaklaşımlarından yararlanarak, yakın gelecekteki kamu yönetimi reformuna yönelik ipuçları aranacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Siyasi Partiler, Seçim Bildirgeleri, Türkiye.

Policies of the Political Parties on the Public Administration Reform: A Sample of the Member of Parliament (MP) General Elections in 2015

Abstract

Researches and interest on public administration reform aroused as from 1960s, discourses about the reform started to be put into practices as from 1980s and comprehensive transformation was witnessed in the public administration in Turkey during 2000s. Interpretation of the new public administration which was shaped by the influences of the era as well as domestic and foreign actors today reserves the dynamics for the transformation. Remarks of the political parties, the most significant policy makers of the nation states, on the public administration indicate “what kind of public administration” they expect in near future. In this regard, this study aims to analyze policies of the political parties in Turkey on the public administration reform through the election manifestos presented to the public opinion before General Elections of the 25th and 26th Parliament in 2015. Election manifestos will be studied through the sub-titles on public administration in general and local government in particular. Hints for the public administration reform in near future will be sought based on the results obtained through the study and by using the similar and different approaches of the political parties.

Keywords: Public Administration, Political Parties, Election Manifestos, Turkey.

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı; mecliste grubu bulunan ve yasama sürecine katılan siyasi partilerin “nasıl bir kamu yönetimi?” amaçladıklarını tespit etmek; siyasi partilerin benzer ve farklı yaklaşımlarından yararlanarak, yakın gelecekteki kamu yönetimi reformuna yönelik ipuçları aramaktır. Çalışmanın kapsamı olarak, siyasi partilerin kamu yönetimi reformu ve özellikle yerel yönetimler, yerinden yönetim (desantralizasyon), merkezden yönetim konularındaki söylemleri analiz edilmiştir.

Çalışmanın yöntemi olarak söylem analizi tekniği kullanılarak siyasi partilerin seçim bildireleri araştırılmıştır. Yapılan kodlamalar araştırmacı tarafından yorumlanmıştır. Çalışmanın sınırlılığı ise siyasi partilerin diğer çalışmalarının dâhil edilmemesi ve tüm siyasi partilerin araştırmaya dâhil edilmemesidir.

Bu çalışmada; literatüre dayalı olarak genelde siyasi partilerin demeçlerinde kullandığı kamu yönetimi reformu, merkezi ve yerel yönetimler gibi konular üzerinde şu ana kadar yayınlanmış araştırmalar hakkında değerlendirme yapılmaya çalışılmış ve özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde hali hazırda grubu olan dört siyasi partinin (Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ve Halkların Demokratik Partisi) Haziran 2015 ve Kasım 2015 milletvekili genel seçimlerinde ayrı ayrı beyanlarda bulunduğu seçim bildireleri incelenmiştir. İlan seçim bildirelerinde merkezi yönetim, yerel yönetimler, kamu yönetimi reformu gibi temel konularda yapılan söylemler listelenmiş ve konularına göre tablolar şekline getirilmiştir.

Çalışmada incelenen siyasi parti bildireleri analizi neticesinde hangi partinin hangi konulara daha fazla eğildiği, hangi amaçlarla ne gibi demeçler verdiği görülmüş ve yorumlanmıştır. Ulaşılan sonuçlarda farklı partilerin benzer kavramlar üzerinden farklı sonuçlara ulaşabildiği görülmüş; partilerin kamu yönetimi reformu, merkezi yönetim-yerel yönetimler ilişkileri gibi temel konular üzerinde farklı ve zaman zaman kökten reform gerektirecek önerilerde bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca partilerin siyasi çizgilerine göre daha fazla güvenlik politikalarına değinen veya “bölgesel özyönetim” gibi merkezileşmeden uzaklaşan ayrı konularda demeç vermesi ile de toplumun belli kesimlerine yönelik bir parti politikası izlediği de görülebilir. İzleyen bölümlerde sırasıyla önce literatür incelemesine dayalı olarak siyasi parti-kamu yönetimi reformu konusuna ve devamında Türkiye özelinde araştırma sonucunda elde edilen bulguların analizini içeren bölümlere yer verilmiştir.

SİYASİ PARTİLERİN KAMU YÖNETİMİ REFORMU ÜZERİNE POLİTİKALARI HAKKINDA LİTERATÜR İNCELEMESİ

Siyasi parti politikaları ve kamu yönetimi ilişkisine yönelik konulara bakıldığında “merkez-çevre ilişkileri ve otorite devri, merkez ve çevre siyasi hareketlerin desantralizasyona ilişkin farklı anlamlandırmaları, ideolojik uyum ya da çatışma – desantralizasyon ilişkisi, simetrik ya da asimetrik reform uygulamaları, bölgesel sosyo-ekonomik, kültürel, siyasal farklılaşma ve reform araçları” gibi başlıklar öne çıkmaktadır. Geçen yüzyıldan bu yana dünya üzerinde demokrasi ile yönetilen ülkelerle beraber, tek parti rejimleri hatta diktatörlükler bile, kamu yönetimi üzerinde girişilen reform ve uygulama politikalarına yabancı kalmamış, siyasi partiler seçim yarışlarını kazanmak; hükümetler de pozisyonlarını güçlendirmek adına bildirelerinde, demeçlerinde, konuşmalarında bu alana sıkça yer ayırmışlardır. Günümüze bölgesel ülkelerden küresel çapta etkin olanlarına dek birçok ülke, özellikle seçim dönemlerinde kamu yönetimi alanında birçok reform vaadinde bulunmaktadır. Özellikle refah seviyesinin artırılmasına yönelik söylemler ve ekonomik reformları destekleyen politikaların kamu yönetiminde reform alanını siyasi partilerin ve/veya siyasal oluşumların sürekli gündemlerinde kalmasını sağlamıştır denilebilir. Siyasi parti ve oluşumların bu alanda verdiği demeçlerin ve uygulama önerilerinin arkasında, büyüklüğü yadsınamayacak kadar önemli olan ve çoğunlukla sivil toplum örgütleri ve araştırmacıların çabalarıyla geliştirilen çalışmaların olduğu görülmekle beraber; kamuoyu genellikle bu çabayı göz önünde olan tek olgu olarak siyasi partilere ithaf etmekte ve bu tutumlarını da sandıkta göstermektedirler (Keefer, 2010).

Özellikle 20. Yüzyılın içine işleyen bir olgu olarak ideolojik ayrımlar ve bu perspektifte kendine yer edinen sağ ve sol görüşlü partiler, parti manifestosu bakımından daha yoğun bir ideolojik

ve teorik bir çalışma planı sergilemekte, parti propagandalarını bunun üzerine inşa etmektedirler (Gabel&Huber, 2000). Öte yandan, parti politikalarının kanıt odaklı hale gelmesi, yani teorik bir söylemden çok mevcut gerçekleşmiş veya gerçekleşmesi çok muhtemel olgular üzerine geliştirilmesi de son birkaç on yıldır oldukça gözlemlenebilir hale gelmiştir (Wells, 2007). Ayrıca, siyasi partilerin ortaya çıktıkları andan itibaren çeşitli seçim başarıları ve/veya yenilgileri ile beraber parti politikalarının ve parti manifestosunun aşınmaya uğraması; bununla beraber de yeni bir parti düzenine geçilmesi sıkça gözlemlenen bir durumdur (Walgrave&Nuytemnas, 2009). Konuya somut olarak bakmak gerekirse, Türkiye’de 1960’lardan günümüze kadar uzanan Milli Görüş hareketi ve 1990’lı yıllardan sonra geçirdiği dönüşümle beraber 2002 yılında ortaya çıkan Adalet ve Kalkınma Partisi örneği yerinde olacaktır (Yankaya, 2013).

Kamuoyu için önem arz eden ve/veya hassas olan konularda partilerin yayınlayacağı manifestolar önemli bir çalışma alanıdır. Çünkü kamuoyunun nabzı doğru şekilde tutulmaz ise; özellikle güvenlik, sağlık ve sosyal güvenlik sektörü ya da kürtaj, dini görüşler gibi daha kesin ve tartışma yaratması çok muhtemel olan alanlar, seçim propagandası döneminde siyasi partilere faydadan çok zarar yaratabilir (Gemenis, 2013). Parti manifestosu bakımından propaganda alanında başarılı olan bir çalışma eğer seçim sonrası uygulama alanında aynı başarıyı gösteremiyorsa bu durum da sürekli ve güncel siyasi tartışmalar yaratmakta ve kamu yönetimi reformları alanında yapılan çalışmaların yeterliliğini sorgulatmaktadır. Genellikle hükümet-muhalefet tartışması olarak kamuoyuna çıkan bu durum, ilerleyen seçim dönemleri için de yer işgal edecektir denilebilir. Özellikle kamu sektörünün hizmet anlayışının son birkaç on yıldır özel sektör ile yaklaşarak daha gri bir alan oluşturması, Yeni Kamu İşletmeciliği ekolünün liberal çevreler tarafından sıkça destek bulması, geçmişi sosyal-demokrat ve daha devletçi parti politikaları üzerine inşa edilmiş siyasi çevreler ile liberal kesimi kamu hizmeti ifası alanında, seçim zamanı ve sonrasında karşı karşıya getirmektedir (Hammerschmid&Meyer, 2005). Bununla beraber literatürde kamu yönetimi reformları üzerindeki temel siyasi tartışmalar; gelişen teknoloji ile beraber kamu sektörünün bu alanda geriden geldiği şeklinde yorumlanması, artan nüfus ile beraber işsizlik oranlarının da yükselmesi, özel sektör-kamu sektörü arasındaki şeffaflaşan sınırlar, iç ve dış güvenlik politikalarının yetkinliğinin azalması, eğitim alanında sürekli olmayan politikalar olarak sıralanabilir.

Türkiye özelinde kamu yönetimi reformunun yakın dönemde geçirdiği deneyim göz önüne alındığında parti bildirelerinde kamu yönetiminin yapısal sorunları, merkezi yönetim-yerel yönetim ilişkileri, kamu personel sistemi, kamu yönetimi-sivil toplum ilişkileri, hacmi geniş olan kamu hizmeti sektörel alanlarının öne çıkması beklenir. 2015 yılında iki defa yapılan milletvekili genel seçimleri Türkiye için çok önemli politika gündemlerine ve sonrasında gelişmelere yol açmıştır. Siyasi parti seçim bildirelerinin ülkenin yapısal ve güncel sorunlarına yer verdiği düşünülerek, önümüzdeki yıllardaki siyasi gündemin başlıklarına ilişkin ip uçları ve bunlara yönelik getirilmiş söylemlerden uzlaşma ya da ayrışma zeminlerinin neler olacağı çıkarılabilir. Aşağıda sırasıyla önce seçim bazlı ve reform konularına göre siyasi partilerin söylemleri kısaca karşılaştırılarak, sonra da özel olarak ayrıntılı her bir siyasi partinin söylemleri sunulmuştur. Yerel Yönetimler ve merkezi yönetime ilişkin konular esas alınarak bu analiz yapılmıştır.

2015 HAZİRAN SEÇİMİ – YEREL YÖNETİMLER

Haziran 2015 Seçimi yerel yönetimler ile ilgili söylemlerin analiz edildiği Tablo 1’de görüldüğü üzere, tüm partiler belli başlı konular üzerinde durmuş, hiçbir parti güvenlik ile ilgili konuları ön planda gündemlerine almamışlardır. Yerel yönetimler personeli ile ilgili konular ise

sadece Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin gündeminde yer alabilmiştir. Özellikle hizmetler ve süreç (karar alma) konuları üzerinden demeçler verilmiştir. Yine grafiğe göre Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ve Halkların Demokratik Partisi (HDP)'nin bazı konular üzerinden daha sınırlı ve net tutumlarla söylem geliştirdiği söylenebilir. En ayrıntılı yerel yönetimler söyleminin CHP ve AK Parti tarafından ortaya konulduğu görülmektedir. Siyasi partilerin yerel yönetimlere ilişkin genel bir değerlendirme yapılacak olunursa, MHP net bir şekilde yerel yönetimleri “yönetim yerinden yönetim kurulu” olarak görmekte ve ona göre söylemlerini sınırlı tutmakta; HDP yerel yönetimleri “siyasal yerinden yönetim” yaklaşımı ile değerlendirmekte ve söylemlerini yeni yetkiler ve hizmet alanlarına oturtmakta; AK Parti ve CHP yerel yönetimlerin güçlendirilmesini ayrıntılı olarak sunmakla birlikte, bunlardan özellikle CHP'nin söylemlerinin bir faz önde olduğu görülmektedir. Bu durum yakın gelecekte yerel yönetimler konusunda siyasi partilerin reform yapma kapasitesinde yakınlaşabileceğini; ancak yerel yönetimlerin yönetim yerinden yönetim tanımlaması dışına çıkmaması için bir hassasiyetin olduğu görülmektedir. Yine yerel yönetimler ile kent sorunlarının ve özellikle kent planlamasına ilişkin konuların öne çıktığı ve tüm siyasi partiler tarafından sahiplenildiği tespit edilmiştir.

Aşağıda sırasıyla her bir siyasi partinin söylemlerinden örnekler verilerek yukarıda yapılan değerlendirmeler güçlendirilmeye çalışılmıştır. Muhakkak ki siyasi partilerinin politikaları bir bütünlük içerisinde, siyasi partinin kültürel ve ekonomik politikalar kutup uçlarında durduğu yer itibarıyla değerlendirilmelidir. Örneğin, yerel hizmetlerin sunulmasında yerel yönetimlerinin görev, yetki ve sorumluluklarının artırılması tüm siyasi partiler tarafından sahiplenen bir söylem olabilir; ancak bir siyasi parti bu politikayı özel sektörler daha yakın imtiyaz ilişkileriyle geliştirebileceği gibi, bir siyasi parti bu politikayı sivil toplum ile daha yakın ilişkiler çerçevesinde kurgulayabilir. Bunlar siyasi partilerin ideolojik pozisyonuna göre çeşitlenmektedir.

Tablo 1.: 2015 Haziran Seçimlerinde Siyasi Parti Bildirgelerinde Yerel Yönetimlere İlişkin Konular

Güvenlik	Kent Planlaması / Afet-Acil Durum Planlamaları	Yerelde Merkezleşme	Kaynaklar	Görev, Yetki ve Sorumluluk	Personel	Hizmetler	Süreç (Karar Alma)	Yapı	Eğitim
	X	X	X	X		X	X	X	X
	X		X	X	X	X	X	X	X

MHP		X	X	X		X			X	
HDP	X	X	X	X		X	X		X	

AK Parti Seçim Bildirgesi'nde Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesine Örnekler

Aşağıda AK Parti'nin 2015 Haziran Milletvekili Genel Seçimi'nde hazırladığı bildirgesinde yerel yönetimlerin güçlendirilmesine ilişkin söylemlerinden örnekler verilmiştir.

- 1) *(Hizmetler)* "...yerel nitelikteki her türlü kamu hizmet sunumunun asıl sorumlusunun yerel yönetimler olması gerektiğini düşünüyoruz. Yerel yönetimlerin **idari ve mali kapasitelerini** geliştirerek, vatandaşa en yakın ve yerel taleplere en duyarlı hizmet birimleri olarak hızlı ve verimli çalışmalarını öngörüyoruz." (AK Parti, 2015a: 297).

AK Parti 2015 seçim bildirgesinde yerel yönetimleri yerel hizmetler konusunda genel yetkili bir düzey olarak tanımlamıştır. Ayrıca, genel olarak kamu yönetimine ilişkin "**adem-i merkeziyetçi idare sistemi**" tanımlaması yapılarak yerel yönetimlerin ilerleyen dönemde güçlendirileceğine ilişkin bir mesaj alınmıştır. AK Parti, bu bildirgesinde Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na atıf yapmış ve bu Şart'a uygun olarak yerel yönetimleri değerlendirdiğini ifade etmiştir.

- 2) *(Yerelde Merkezileşme)* "Yeni **bölgesel yönetim platformu** olarak 26 bölgede **kalkınma ajanslarını** kurduk" (AK Parti, 2015a: 279); "**mesleki ve teknik eğitim okul yönetim modeli-yerel yönetimler-özel sektör**" işbirliği çerçevesinde önerilmiştir (AK Parti, 2015a: 89).

AK Parti, artık merkezi yönetimin yerel ve bölgesel düzeyde bir uzantısı haline dönüşmüş olan kalkınma ajanslarını bölgesel yönetim platformu olarak yorumlamıştır. Kalkınma ajanlarının mevcut hali ve yerel yönetimlerden ziyade merkezi yönetimin daha çok belirleyiciliği altında olması "yerelde merkezileşme"nin bir unsuru olarak değerlendirilmiştir. İkinci olarak, "mesleki ve teknik eğitim okul yönetim modeli" çerçevesinde yerel yönetimlere ve özel sektöre rol verilmesine yönelik politika temelde yönetim bakış açısına dayanmakta, eğitim hizmetleri konusunda genel merkezi yönetim rolünün bırakılmak istenmediğini göstermektedir.

- 3) *(Kültürel Hizmetler)* "...mevcut **kültür merkezlerinin (kütüphane, müze vb.)** yerel yönetimlere devredilmesini sağlayacağız." (AK Parti, 2015a: 126); "belediyelerin tiyatro yapımını destekleyeceğiz" (AK Parti, 2015a: 126).

AK Parti, kültürel hizmetlerde yerel yönetimlerin görev ve sorumluluklarını artırmayı amaçlamıştır. Özellikle merkezi yönetimin sorumluluğunda bulunan kültür hizmetlerine yönelik alanların yerel yönetimlere devredilmesi ve yerel yönetimlerin bu anlamdaki yatırımlarının desteklenmesi gündeme girmiştir.

- 4) *(Kaynaklar)* "Yerel yönetimlerin **öz gelirlerini artıracacağız.**" (AK Parti, 2015a: 177).

Türkiye’de genel olarak kamu yönetimi reformu sürecinde tam olarak çözülemeyen ve yerel yönetimlerin en önemli sorunları alanında olan yetersiz gelirlerine ilişkin önemli bir söylem olarak öz gelirlerin artırılması öne çıkmıştır. Bu söylem mali özerkliği güçlendirme yönünde bir tercih olarak değerlendirilmiştir.

- 5) *(Hizmetler)* "Yerel yönetimlerde **kamu bilişim merkezleri** kurulması." (AK Parti, 2015a: 273); "Bulut Belediye Projesi (AK Parti, 2015a: 300).

AK Parti, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu fırsatlardan yerel hizmetler ve yerel yönetimlerin etkin işlemesi noktasında da yararlanılmasını gündeminin önemli maddeleri arasına almıştır. Burada dikkat çeken eksiklik, yeni teknolojilerin sunduğu imkanlardan katılımcı karar alma süreçlerinde de yararlanılmasının söylemde yer bulmamasıdır.

- 6) *(Süreç/Karar Alma)* "**Planlamanın ve uygulamanın** ...yerinde ve katılımcı süreçle gerçekleştirilmesini sağlayacağız..." (AK Parti, 2015a: 287).

Bir önceki değerlendirmeyi yanlışlamaya yönelik bir söylem burada karşımıza çıkmıştır. AK Parti, kamu hizmetlerine yönelik planlama ve karar almada yerinde ve katılımcı bir yöntem izleyeceğini ilkeleri arasında saymaktadır.

- 7) *(Yapı/Hizmetler)* "**Yerel tercihler dikkate alınarak** sağlık, eğitim, kültür, sosyal yardımlaşma, turizm, çevre köy hizmetleri, tarım, hayvancılık, imar ve ulaşım hizmetlerinde yerel yönetimlerin etkinliğinin artırılmasına yönelik çabalarımızı sürdüreceğiz." (AK Parti, 2015a: 299).

Yine, hem kamu yönetiminin hem de kamu hizmetlerinin örgütlenmesinde ve yürütülmesinde yerel yönetimlerinin güçlendirileceği anlaşılmaktadır. AK Partinin 2015 Haziran seçimleri öncesinde yapmış olduğu söylemler neticesinde, yerel yönetimler üzerinde düşünülen değişiklik ve planlamaların çok etkili bir şekilde merkezi yönetimin kontrolü altında olduğu ve merkezi yönetimin belirleyeceği çerçevede dışında herhangi bir planın uygulamaya konmayacağı açıkça anlaşılabilir.

CHP Seçim Bildirgesi’nde Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesine Örnekler

Aşağıda CHP’nin 2015 Haziran Milletvekili Genel Seçimi’nde hazırladığı bildirgesinde yerel yönetimlerin güçlendirilmesine ilişkin söylemlerinden örnekler verilmiştir.

- 1) *(Süreç/Karar alma)* "Mümkün olan **en fazla sayıda kararın yerelde**, o karardan doğrudan etkilenecek **yurttaşlara en yakın kademede alınması sağlanacaktır.**" (CHP, 2015a: 14).

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), kamu yönetiminde genel olarak “yerellik ilkesi”ni benimsediğini göstermektedir. Yerel topluluğa en yakın yönetim biriminin kamu hizmetlerine ilişkin kararları alması yönündeki söylem, kamu yönetimi reformunu etkileyen anlayışla uyusmaktadır. Özellikle, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın ve 2000’li yıllarda Türkiye’de bu kapsamda Belediye Kanunu’nda yapılan değişikliklerin benimsendiği çıkarımı yapılabilir.

- 2) *(Görev/Yetki/Sorumluluk)* "**Proje geliştirme ve uygulamada**, merkezi idarenin dayatmacı ve tepeden inmece tavrına son verilecek, **yerel yönetimlerde çoğulculuk ilkesiyle** hareket edilecektir." (CHP, 2015a: 148).

CHP, özellikle illerde merkezi yönetimin tarafından planlanan, yürütülen ya da desteklenen büyü kamu yatırımı gerektiren projelerde yerel yönetimlerin dışlandığını ya da yerel yönetimlerde yönetimde bulunan siyasi partiye göre ayırım yapıldığını bu söylemle vurgulamaktadır. Bu sorunu çözmek için büyük kamu projelerinde yerel yönetimlerin de paydaş olmasının sağlanacağı önerilmektedir.

- 3) (*Personel*) "...yeni **personel rejiminde**, yerel birimlerin, kendilerinde çalışan ve çalışacak personel konusunda özerk olabilmelerini sağlayacağız." (CHP, 2015a: 101).

Yerel yönetimler, norm kadro ilke ve standartları ve Belediye Kanunu'nun belirlediği bütçe şartına uygun olarak personel yönetimini gerçekleştirme yetkisine sahiptir. Yerel yönetimler, özellikle geçmiş yıllardaki olumsuz uygulamaları sonucunda personel yönetiminde çok iyi bir görüntü çizmemişlerdir. Özellikle küçük belediyelerin bütçe harcamalarının önemli bir bölümünün personel unsuruna ayrılması bu sorunu göstermektedir. CHP'nin yerel yönetimleri personel yönetimi konusunda özerkleştirme söylemi bu çerçevede değerlendirildiğinde, yerel yönetimleri göreceli güçlendirici ama yerel yönetimlerin personel yönetimi sorunlarının yeniden ortaya çıkma riskini de göstermektedir.

- 4) (*Kaynaklar/Kent Planlaması/Afet-Acil Durum Planlaması*) "**Belediye İktisadi Teşebbüsleri**'ni üretim ve istihdama katkı sağlayacak şekilde güçlendireceğiz." (CHP, 2015a: 106). CHP 2015 Haziran seçim bildirgesinde "**Kentsel Dönüşüm**"; "**Afet Yönetimi**"; "**Planlama-Denetim**"; "**Köyler**"; "**İller Bankası**"; "**Mahalle Yönetimi**"; "**Kalkınma Ajansları**" konularında yerel yönetimleri güçlendirici söylemi öne çıkarmaktadır.

CHP, özellikle yerel yönetimlerin son yıllarda hem konu bazında hem de bütçe bazında öne çıkan ve yerel toplulukla ve yerel yönetimle daha iç içe olan konularda yerel yönetimleri yetkilendirici bir söyleme sahiptir. Ayrıca, belediyelerin iktisadi işletmeleriyle ülkede önemli üretici ve istihdam sağlayıcı bir aktör olacağı ve bu şekilde ekonomik sorunlara da çözüm bulunacağı düşünülmektedir.

Haziran 2015 seçimleri öncesi CHP bulunmuş olduğu beyanlarda yerel yönetimler için "adem-i merkeziyetçi" bir parti politikası benimseyeceğini göstermiş, merkezi yönetimin yerel yönetimlere bazı yetki ve sorumluluklarını devretmesini öngörerek yerel yönetimleri güçlendirmeyi ifade etmiştir.

MHP Seçim Bildirgesi'nde Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesine Örnekler

Aşağıda MHP'nin 2015 Haziran Milletvekili Genel Seçimi'nde hazırladığı bildirgesinde yerel yönetimlerin güçlendirilmesine ilişkin söylemlerinden örnekler verilmiştir.

- 1) (*Yapı*) "Yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeler, merkezi idarenin ihtiyaç ve kriterlerine göre oluşturulmuş düzenlemeler yerine, **yerel yönetimlerin ihtiyaçları** da dikkate alınarak yapılacaktır." (MHP, 2015a: 86).
- 2) (*Yapı/Görev/Yetki/Sorumluluk*) "Kapatılan belde belediyeleri, özel idare ve köyler yeniden kurulacak" (MHP, 2015a: 87); "...muhtarların İl Genel ve Belediye Meclislerinde temsil edilmeleri için yasal düzenleme yapılacaktır." (MHP, 2015a: 88) (MHP)

MHP ise beyanlarında daha önceden uygulamaya konmuş olan 6360 sayılı Yeni Büyükşehir Kanunu gibi uygulamalardan geri döneceği ve merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde yaptığı yetki paylaşımı veya yetki devri gibi daha çok merkezden alınan kararlar yerine yerelden merkeze doğru bir uygulama sırası izleneceğini ifade ettiği söylenebilir. Yeni Büyükşehir Belediyesi

Modelini'nin sorunları olarak değerlendirilen konularda getirdiği öneriler çok net ve somuttur. Özellikle muhtarların yerel yönetimlerin karar organlarında temsil edilmesine yönelik öneri bir yenilik olarak değerlendirilmektedir.

HDP Seçim Bildirgesi'nde Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesine Örnekler

Aşağıda HDP'nin 2015 Haziran Milletvekili Genel Seçimi'nde hazırladığı bildirgesinde yerel yönetimlerin güçlendirilmesine ilişkin söylemlerinden örnekler verilmiştir.

- 1) (*Süreç/Karar Alma/Yapı*) "...sivil bürokratik vesayete, **katı merkeziyetçi siyasi/idari yapılanmaya**, ...anti-demokratik yasalara, uygulayıcı kurumlara, yerel idarelerin ve hizmetlerin **piyasaya terk edilmesine** ve yerel idareler üzerindeki merkezi vesayete karşı ..." bir tutum sergilenmiştir (HDP, 2015a).
- 2) (*Süreç/Karar Alma/Yapı*) "Merkezi yönetim **vesayetine** son verilecek"; "demokratik yerel yönetimler kurulacak"; "kent, halk, mahalle, kadın, gençlik meclisleri, ekoloji meclisleri, toplumsal ağlar, platformların önü açılacak"; "**Vali** seçimle göreve gelecek"; "yerel kaynaklar yerelde kullanılacak" (HDP, 2015a).
- 3) (*Eğitim/Hizmetler*) Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'ndaki çekinceler kaldırılacak; "dini merkezlerin açılması için yerel yönetimler yetkilendirilecek"; "gençlik politikaları, sosyal politikalar, **eğitim politikası** gibi konularda yerel yönetimler yetkilendirilecek" (HDP, 2015a).
- 4) (*Kaynaklar*) Yerel Yönetimlere aktarılan **kaynaklar** artırılabilecek; barınma hakkı ve ekosistem uyumlu yerinde dönüşüm; "çocuk hakları izleme komisyonları" kurulacaktır (HDP, 2015a).

Haziran 2015 seçimleri öncesinde belki de en radikal değişimleri savunan partinin HDP olduğu söylenebilir. HDP'nin seçim beyanlarında yerel yönetimler üzerinde merkezi yönetimin vesayet denetiminin neredeyse tamamen kaldırılacağı ve yerelden yeni bir bölgecilik inşa edileceği anlaşılmaktadır. Bu bölgecilik tanımı için açıkça federalizme doğru bir dönüşüm olduğu söylenebilir. Bunların yanı sıra, son alıntılar siyasal yerinden yönetim inşa etmeden de yerel yönetimler bağlamında savunulabilecek söylemlerdir.

2015 KASIM SEÇİMİ – YEREL YÖNETİMLER

2015 Haziran ve 2015 Kasım seçimlerinde siyasi partiler tarafından ilan edilen bildireler genel olarak karşılaştırıldığında partilerin genel olarak pozisyonlarını korudukları, ancak bazı kısmen önemli değişikliklerin tespit edildiği söylenebilir.

Kasım 2015 Seçimi Yerel Yönetimler ile ilgili siyasi partilerin söylemleri incelendiğinde, Tablo 2'de görüldüğü üzere birçok alanda ele alınan konular geçen seçimle benzerlik göstermekle beraber ilk kez AK Parti'nin güvenlik konusunu gündemine aldığı görülebilir. CHP yine bu seçimde personel ile ilgili konuları parti gündemine alarak demerç veren tek parti konumundadır. Yine Tablo 2'de görüldüğü üzere MHP'nin ve HDP'nin daha sınırlı ve siyasi pozisyonları itibarıyla net konular üzerinde durdukları tespit edilmiştir.

Tablo 2.: 2015 Kasım Seçimlerinde Siyasi Parti Bildirgelerinde Yerel Yönetimlere İlişkin Konular

Güvenlik	Kent Planlaması / Afet-Acil Durum Planlamaları	Yerelde Merkezleşme	Kaynaklar	Görev, Yetki ve Sorumluluk	Personel	Hizmetler	Süreç (Karar Alma)	Yapı	Eğitim
X	X	X	X	X		X	X	X	X
	X		X	X		X	X	X	X
	X			X		X	X	X	
			X	X		X	X	X	X

AK Parti Seçim Bildirgesi'nde Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesine Örnekler

Aşağıda AK Parti'nin 2015 Kasım Milletvekili Genel Seçimi'nde hazırladığı bildirgesinde yerel yönetimlerin güçlendirilmesine ilişkin söylemlerinden örnekler verilmiştir.

- 1) *(Yapı/Süreç/Karar Alma)* "...toplumsal katılıma, çoğulculuğa, **adem-i merkeziyetçiliğe ve demokratik denge ve denetim mekanizmalarına dayanan yeni bir anayasaya** ihtiyaç olduğunu net bir biçimde ortaya koymaktadır." (AK Parti, 2015b: 28). AK Parti, Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na bu bildirgesinde de atıf yapmaktadır (AK Parti, 2015b: 49); "...imar haklarının transferi için belediyeler yetkilendirilecek" (AK Parti, 2015b: 224); "alt yapılı arsa oluşturma" desteklenecektir (AK Parti, 2015b).
- 2) *(Yerelde Merkezleşme)* "14 yeni Büyükşehir Belediyesi kurduk ve mevcut **büyükşehir belediyelerinin sınırını il mülki sınırı olarak genişlettik.**" (AK Parti, 2015b: 46).
- 3) *(Yapı)* "...çağımızın bir gereği ve ileri demokrasinin temel şartı olan **yerelleşme ve yerel yönetimlerin devlet yapısı içerisindeki ağırlığını artırmaya** yönelik faaliyet ve çabalarımız aynen devam edecektir." (AK Parti, 2015b: 233).
- 4) *(Kaynaklar)* "Büyükşehirlerde **ilçe belediyelerinin kaynaklarının artırılmasına** yönelik tedbirler alacağız." (AK Parti, 2015b: 235).
- 5) *(Yerelde Merkezleşme)* Kalkınma Ajansları'nın ve KÖYDES projelerinin yerelde merkezi yönetim belirleyiciliğinde sürdürüleceği anlaşılmaktadır (AK Parti, 2015b).

2015 Kasım seçimleri öncesinde AK Parti seçim bildirgesinde ileri bir tarihte gerçekleşmesi muhtemel yeni anayasa çalışmasına işaret etmiş, yerel yönetimlerin yeni anayasa ile daha da güçlendirileceğini savunmuştur. Ayrıca yürürlükte olan ve yerel yönetimler üzerinde ciddi değişiklikler getirmiş mevcut kanunların (6360 Sayılı Kanun gibi) yerel düzeyde yönetimleri güçlendirdiği iddia edilmiş ve bu düzenlemeler üzerinden yeni düzenlemelerin geleceği mesajı verilmiştir. Haziran 2015 seçim beyannamesi gibi Kasım 2015 seçimi için verilen beyanlarda da bir yandan yerel yönetimleri güçlendirici, diğer yandan merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki etkisini yüksek tutmaya özen gösterici söylem korunmuştur.

CHP, MHP ve HDP Seçim Bildirgeleri'nde Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesine Örnekler

Aşağıda CHP, MHP ve HDP'nin 2015 Kasım Milletvekili Genel Seçimi'nde hazırladıkları bildirgeler birlikte değerlendirilmiştir. Zira, tüm siyasi partilerin 2015 Haziran bildirgelerini büyük ölçüde tekrar etmişlerdir ve bunlardan farklılaşanlar dikkate alınmıştır.

- 1) *(Kaynaklar/Süreç/Karar Alma)* "Merkezi idare tarafından sağlanan **kaynaklar, ihtiyaçlar** gözetilerek dağıtılacak ve bunların ne şekilde kullanılacağına bizzat **yerel yönetimler karar verebilecektir.**" (CHP, 2015b: 148); Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı üzerine konulan çekinceler kaldırılacaktır (CHP, 2015b).
- 2) *(Kent Planlaması/Afet-Acil Durum Planlaması)* "Kentsel dönüşümde, yetkiyi yerel yönetimlere vereceğiz." (CHP, 2015b: 182); "Doğal Afet Sigortalar Kurumu"; "Hazine Arazileri"; "Doğal Kaynaklar" öne çıkan yeni konular olarak CHP'nin 2015 Kasım bildirgesinde yer bulmuştur (CHP, 2015b).
- 3) *(Yerelde Merkezleşme/Yapı)* "**Büyükşehir belediyesi sınırlarını mülki sınır haline getiren büyükşehir belediyesi kanunundaki düzenleme kaldırılacak, ...ilçe belediyeleri yetki ve işlevlerine yeniden kavuşturulacaktır.**" (MHP, 2015b: 95).
- 4) *(Yapı)* "**Kentsel Dönüşüm-Kent sakinleri**"; "hizmet bakımından güçlendirme"; "kapatılan belediyeler"; "muhtarların temsili", "sığınmacılara yönelik hizmetler" ele alınmıştır (MHP, 2015b).
- 5) *(Yapı/Süreç/Karar Alma)* Yerel yönetimler tarafından oluşturulacak **işletmelerin "özyönetime" dayalı kooperatifler biçiminde örgütlenmesi sağlanacak**; adem-i merkezîyetçilik vurgulanmış; "geri çağırma hakkı" düzenlenecektir (HDP, 2015b).

Kasım 2015 seçimlerinde CHP, MHP ve HDP için bir önceki seçime göre çok benzer, hatta hemen hemen aynı beyanlarda buldukları söylenebilir. CHP, yerel yönetimlerin merkezden değil yerelden güçlendirilmesi gerektiğini savunurken; MHP, yürürlükte olan büyükşehir belediyeleri kanunun üzerinden eskiye dönük değişiklikler yapılmasını gerektiğini savunmuş; kapatılan yerel düzeydeki tüzel kişiliklerin tekrar hayata geri döndürülmesi gerektiğini belirtmiştir. HDP ise, "özyönetim" adı altında yerel yönetimlerin merkezden tamamen koparılması ve adeta "federal" birer bölge yönetimine dönüştürülmeleri gerektiğini bir kez daha ifade etmiştir.

2015 HAZİRAN SEÇİMİ –MERKEZİ YÖNETİM

Haziran 2015 seçimleri Merkezden Yönetim Yansımaları ile ilgili söylemler Tablo 3'de görüldüğü üzere, AK Parti söylemlerinde merkezi yönetim ile ilgili konuları en fazla gündemine alan

partidir. AK Parti ve MHP'nin güvenlik ile ilgili konuları gündemlerine aldığı görülmektedir. CHP'nin ise çok daha sınırlı bir konu genişliğinde demeç verdiği söylenebilir. Kamu personel rejimi konusunda hiçbir partinin söylemde bulunmaması dikkat çekicidir.

Tablo 3.: 2015 Haziran Seçimlerinde Siyasi Parti Bildirgelerinde Merkezi Yönetime İlişkin Konular

	Eğitim	Yapı	Süreç (Karar Alma)	Hizmetler	Personel	Görev, Yetki ve Sorumluluk	Kaynaklar	Yerelde Merkezleşme	Merkez-Yerel İlişkisi	Güvenlik
AK Parti	X	X	X	X		X	X	X	X	X
CHP			X	X			X		X	
MHP		X	X	X		X			X	X
HDP		X	X			X	X		X	

AK Parti Seçim Bildirgesi'nde Merkezden Yönetim Yansımaları

Aşağıda AK Parti'nin 2015 Haziran Milletvekili Genel Seçimi'nde hazırladığı bildirgesinde merkezden yönetime ilişkin söylemlerinden örnekler verilmiştir.

- 1) (*Hükümet Sistemi/Eğitim/Yüksek Öğretim*) "..., **başkanlık sisteminin** daha uygun bir yönetim modeli olduğuna inanıyoruz" (AK Parti, 2015a: 40); "**Milli Eğitim Bakanlığı'nın** politika belirleme, koordinasyon ve denetimden sorumlu olması" (AK Parti, 2015a: 81) tercih edilmekte; "okul bazlı bütçe yönetimi", "üniversite özerkliği" (AK Parti, 2015) gibi yeni konular söylemde yer bulmaktadır.
- 2) (*Görev/Yetki/Sorumluluk*) "**merkezi birimleri daha küçük ama daha etkin** bir yapıya dönüştüreceğiz ve performanslarını artıracacağız." (AK Parti, 2015a: 60); "**Taşra teşkilatının** insan ve mali kaynakları artırılacak" (AK Parti, 2015a).
- 3) (*Yerelde Merkezleşme*) "...büyükşehirlerdeki il özel idareleri ile büyükşehir sınırları içerisindeki **belde belediyeleri ve köyleri kaldırdık.**" (AK Parti, 2015a: 285).

- 4) (*Görev/Yetki/Sorumluluk*) "**Yargı üst yönetimi** ile temyiz mahkemelerinin oluşumunda milli iradeyi temsil eden **Meclisimizin rolünü** güçlendireceğiz, yargının toplumsal meşruiyetini artıracacağız." (AK Parti, 2015a: 47).
- 5) (*Güvenlik*) "**Kent Güvenliği yönetim sistemleri**, BŞB, il ve çoğu ilçe merkezlerinde kurulmuştur." (AK Parti, 2015a: 51).
- 6) (*Güvenlik/Hizmetler*) "**Kolluk hizmetlerinde** bütünlük sağlanacak; Jandarma-İçişleri Bakanlığı.." ilişkisi kurulacaktır (AK Parti, 2015a: 54).
- 7) (*Merkez-Yerel İlişkisi/Afet-Acil Durum Planlaması*) "Mahalli idareler hizmet standartları"; "**Şehir hastaneleri**"; "Kamu Hastaneleri Kurumu"; "Sosyal Hizmetler Bakanlığı"; "afet ve acil durum yönetim merkezleri"; "**Bölge kalkınma idaresi**" konularındaki mevcut yürütülmekte olan politikalar sürdürülecektir (AK Parti, 2015a).

Haziran 2015 seçimlerinde AK Parti seçim beyanlarında eğitim, sağlık, güvenlik gibi merkezi yönetimin görev ve sorumlulukları dahilinde olan konularda merkezi yönetimin yerel yönetimler ile olan ilişkisi üzerinden merkezi otoritenin vurgusu yapılmış; "taşra teşkilatı" ve kapatılan yerel yönetimler gibi söylemler üzerinden merkezden yönetime ilişkin çok net şekilde belirlenen desantralizasyon politikası sınırları gösterilmiştir. Ayrıca, merkezi yönetime ilişkin en kapsamlı değişim Hükümet sistemine ilişkin söylemde karşımıza çıkmaktadır. Başkanlık sistemine yönelik tercih bu süreçte ilk defa politika belgelerine girmiştir. Nitekim 2017 yılında gerçekleştirilen anayasa değişikliğiyle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin kabul edilmesi sonrasında Türkiye'de merkezi yönetime ilişkin en kapsamlı değişim yaşanmaktadır.

CHP ve MHP Seçim Bildirgesi'nde Merkezden Yönetim Yansımaları

Burada CHP ve MHP'nin seçim bildireleri birlikte değerlendirilmiştir. Aşağıda CHP ve MHP'nin 2015 Haziran Milletvekili Genel Seçimi'nde hazırladığı bildirelerden merkezden yönetime ilişkin söylemlerinden örnekler verilmiştir.

- 1) (*Eğitim/Yüksek Öğretim*) "Milli Eğitim Bakanlığı-Okul yönetimi" ilişkisinde okul yönetimlerine bütçe aktarılması ve okul yönetimlerinin kısmen özerkleştirilmesi vurgulanmıştır. Yükseköğretim Kurulu'nun üniversiteler üzerindeki hiyerarşik konumu kaldırılarak yerine "**Üniversiteler Üst Kurulu**" önerilmektedir (CHP, 2015a).
- 2) (*Görev/Yetki/Sorumluluk*) "...kamu idaresinde **uzmanlık kurumlarının özerlikleri korunacaktır.**" (CHP, 2015a: 14). Burada CHP, bürokrasi içerisinde kısmen özerk konumu bulunan ilişkili kurum ve kuruluşları ifade etmektedir. Bir anlamda CHP'nin liberal ekonomi politikaları çerçevesinde hassas sektörlerdeki bağımsız düzenleyici kurumları ve bürokrasi içerisindeki uzmanlık kurumlarını güçlendirici bir pozisyon belirlediği söylenebilir.
- 3) (*Yapı*) "**Ankara'nın başkent işlevlerini güçlendirecek**, devlet kurumlarının ve kamu bankalarının merkezlerinin başka illere taşınmasına izin vermeyeceğiz." (CHP, 2015a: 159). CHP, devletin ya da merkezi yönetimin önemli kurum, kuruluş ve bankalarının Başkent dışında taşra teşkilatı olarak değerlendirilebilecek şekilde başka illere taşınmasına karşı çıkmaktadır.
- 4) (*Merkez-Yerel İlişkisi*) "Yerel yönetimlerin özellikle çevre ve doğa haklarını ilgilendiren konularda ihale, imar değişikliği veya rant oluşumuna neden olacak işlem ve kararlarını, sivil toplum örgütlerine açık süreçlerde almasını ve gerektiğinde **yerel referanduma başvurulmasını zorunlu kılacağız.**" (CHP, 2015a: 106).

- 5) (*Yerelde Merkezileşme*) "Tek millet-tek devlet esasına dayanan, **üniter yapıdaki milli devlet** bünyesinde, ...Türkiye'nin idari yapısının değiştirilerek **yerel yönetimlerin mahalli Parlamento olarak çalışacağı özerk bölgeler sisteminin hayata geçirilmesine zemin hazırlayacak ...yeni bir anayasa yapılmasına karşı duracaktır.**" (MHP, 2015a: 63).
- 6) (*Görev/Yetki/Sorumluluk/Yapı*) "Düzenleyici ve denetleyici kurumlar daha etkin hizmet sunmak üzere yeniden yapılandırılacaktır." (MHP, 2015a: 82); "devletin gözetim, denetim ve düzenleme işlevi"nin güçlendirilmesi; "hizmette birlik" sağlanması; "adil vergileme" konuları MHP bildirisinde öne çıkan konulardır (MHP, 2015a). MHP ve CHP'nin özellikle uyduğu konunun bağımsız düzenleyici ve denetleyici kurumlar konusu olduğu görülmektedir.

Haziran 2015 seçimleri öncesinde CHP, parti beyanlarında merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki yetki, sorumluluk ve görev paylaşımını öne çıkarmış; ulusal düzeyde etkin kurum ve kuruluşların kendilerine has özelliklerinin korunacağını ve merkezi otoritenin kalbi olan Ankara'nın bu anlamda öneminin azalmasının engelleneceğini ifade etmiştir. MHP ise devletin merkezi otoritesinin azalmasının önüne geçmek adına üniter devletin önemine vurgu yapmış, mevcut devlet kurumlarının reforme edilerek daha etkin kılınmasına çalışılacağını ifade etmiş ve olası bir anayasa değişikliğine karşı olduğunu bildirmiştir. İki siyasi partinin merkezi yönetimi güçlendirme yönünde öncelikleri olduğu; ancak CHP'nin yerle yönetimlere ilişkin söylemleriyle bu noktadan kısmen negatif olarak ayrıştığı söylenebilir.

HDP Seçim Bildirgesi'nde Merkezden Yönetim Yansımaları

Aşağıda HDP'nin 2015 Haziran Milletvekili Genel Seçimi'nde hazırladığı bildirisinde merkezden yönetime ilişkin söylemlerinden örnekler verilmiştir.

- 1) (*Bölgesel Merkeileşme-Yapı*) "Bölgeler ve bölge meclisleri kurulacak" (HDP, 2015a).
- 2) (*Merkez-Yerel İlişkisi*) "Yerel yönetimlerin de sunduğu bu kamusal hizmetler merkezi bütçe tarafından finanse edilecek" (HDP, 2015a).
- 3) (*Hizmetler*) "Yerel yönetim işletmeleri özyönetime dayalı kooperatifler olarak düzenlenecek"; "özgürlükleri kullanılabilir kılan kamu hizmetleri üretilecek" (HDP, 2015a).

Haziran 2015 seçimleri öncesinde HDP, parti beyanlarında merkezi yönetimin zayıflatılması, bazı önemli görev ve yetkilerini yerel düzeydeki mevcut kurumlara veya yeni oluşturulacak "bölgesel" yönetimlere devretmesi gibi söylemler ile üniter devlet karşıtı bir tutum belirtmiştir. Ancak tüm bu görev ve yetki devri söylemlerine rağmen bu reformların merkezi yönetim üzerinden finanse edilmesini savunarak kendi içinde bir tezat yaratmıştır.

2015 KASIM SEÇİMİ – MERKEZİ YÖNETİM

Kasım 2015 Seçimleri merkezi yönetim ile ilgili söylemler Tablo 4'de görüldüğü üzere, AK Parti bu çalışma için belirlenen konu başlıklarının tümünde söylemlerde bulunmuş ve merkez yönetimi ayrıntılı bir şekilde gündemine almıştır denilebilir. MHP ve HDP'nin belirli alanlarda politika söylemi

geliştirdiği ve CHP'nin ise daha da sınırlı bir politika gündemi olduğu görülebilir. Bir anlamda Türkiye'de yakın dönemde terör ve güvenlik politika alanında yaşanan sorunlar iktidarda olan AK Parti'yi acil önlemler geliştirmeye ve merkezi yönetimi ve merkezden yönetimi yeniden öncelikli alan olarak çalışmaya yönlendirmiştir. Türkiye kaçınılmaz olarak merkezileşme sürecine girmiştir ve siyasi partilerin söylemlerinin bundan etkilenmemesi mümkün değildir.

Tablo 4.: 2015 Kasım Seçimlerinde Siyasi Parti Bildirgelerinde Merkezi Yönetime İlişkin Konular

	Eğitim	Yapı	Süreç (Karar Alma)	Hizmetler	Personel	Görev, Yetki ve Sorumluluk	Kaynaklar	Yerelde Merkezileşme	Merkez-Yerel İlişkisi	Güvenlik
AK Parti	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
CHP		X	X				X		X	
MHP		X	X	X		X			X	X
HDP		X	X			X	X		X	

AK Parti Seçim Bildirgesi'nde Merkezden Yönetim Yansımaları

Aşağıda AK Parti'nin 2015 Kasım Milletvekili Genel Seçimi'nde hazırladığı bildirgesinde merkezden yönetime ilişkin söylemlerinden örnekler verilmiştir.

- 1) (*Hizmetler*) "Merkezi Yönetim ve Mahalli idarelerin sundukları hizmetler için ülke çapında **asgari hizmet standartları belirleyerek; standartlara uygunluk denetimini merkezi idare eliyle yapacağız.**" (AK Parti, 2015b: 49).
- 2) (*Yapı*) "...suistimallerin önüne geçmek üzere etkin bir denetimi esas alan bir yasal düzenlemeyi hayata geçireceğiz." (AK Parti, 2015b: 49).
- 3) (*Hizmetler*) "Yerel yönetim hizmetlerinin elektronik ortamda, ortak norm ve standartlarda sunulmasını sağlayacak ve **e-Devlet Kapısına entegre edilen yerel yönetim hizmetlerinin** sayısını artıracacağız." (AK Parti, 2015b: 50).
- 4) (*Kent Planlaması*) 2011 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığını kurduk ve kentleşmenin münferit bir politika alanı olarak tanımlanmasını sağladık." (AK Parti, 2015b: 223).

- 5) (*Merkez-Yerel İlişkisi*) "AK Parti olarak, **idarenin bütünlüğü anlayışıyla** merkezi idare ve yerel yönetimler arasında hizmetlerin akılcı bir anlayışla dağılımını öngörüyoruz." (AK Parti, 2015b: 234).
- 6) (*Personel*) "Yerel yönetim ...personelinin özellikle teknik kadronun **her seçim döneminde değişmesini engelleyecek mevzuat çalışması yapacağız**" (AK Parti, 2015b: 234).

Kasım 2015 seçimleri öncesi AK Parti, beyanlarında denetim, kamu hizmeti ifası, personel alımı ve kadro yönetimi, teknolojik gelişmeler doğrultusunda kamu hizmetlerinin teknoloji ile bütünleşmesi gibi konularda merkezi yönetimin ülke genelinde çalışacağını ve ülke çapında kabul görecektir standartların yaratılacağını belirtmiştir. İdarenin bir bütün olduğu kabul edilmiş ve merkezi yönetim ile yerel yönetimlerin hizmet ifasında kopma yaratılmaksızın bir dağılım olması gerektiğini savunmuştur.

CHP, MHP ve HDP Seçim Bildirgelerinde Merkezden Yönetim Yansımaları

Burada CHP, MHP ve HDP'nin seçim bildirgeleri birlikte değerlendirilmiştir. Aşağıda CHP, MHP ve HDP'nin 2015 Kasım Milletvekili Genel Seçimi'nde hazırladığı bildirgelerden merkezden yönetime ilişkin söylemlerinden örnekler verilmiştir.

- 1) (*Görev/Yetki/Sorumluluk*) "Yerel yönetimler başta olmak üzere ..., kendileri ile **doğrudan ya da dolaylı çıkar ilişkisi olan özel ve tüzel kişilerden bağış almalarını yasaklayacağız.**" (CHP, 2015b: 130).
- 2) (*Yapı*) "**Düzenleyici ve denetleyici kurumları**, yeniden özerk bir yapıya kavuşturacağız." (CHP, 2015b: 129).
- 3) (*Eğitim*) "Temel eğitimde okulların kendi bütçelerinin olacağı bir modele geçişi sağlayacağız." (CHP, 2015b: 132).
- 4) (*Görev/Yetki/Sorumluluk*) Yetki genişliği kapsamında kurulan **taşra kuruluşlarına daha fazla yetki** devredilmesini sağlayacağız." (CHP, 2015b: 122).
- 5) (*Güvenlik/Yapı*) "**Üniter ve milli devlete** yönelen bölücü saldırıların hak ettiği karşılığı aldığı, terörün son bulunduğu ve asayişin sağlandığı güvenli bir yaşam tesis edilecektir." (MHP, 2015b: 6); "Düzenleyici ve denetleyici kurumlar"; "Belde ve Köy İdare Temsilciliği"; "Devletin Bekası" konuları merkezi yönetime ilişkin olarak tespit edilen başlıklardır (MHP, 2015b)
- 6) (*Kaynaklar*) Yerel yönetimlerin de sunduğu bu kamusal hizmetler **merkezi bütçe tarafından finanse edilecek**; "taşeronlaşma kaldırılacak"; "kamu hizmeti" esas olacaktır (HDP, 2015b).

Kasım 2015 seçimleri öncesi CHP, parti beyanlarında yerel yönetimlerden merkezi yönetime doğru bağış alımı konusunda düzenlemeye gidileceği, düzenleyici ve denetleyici kurumların daha özerk bir yapıya kavuşturulacağı, taşra teşkilatının merkezi yönetimden daha fazla yetki devralması gibi konular üzerinde durmuştur. MHP, artan terör eylemlerinin de bir neticesi olarak güvenliğe vurgu yapmış; üniter devletin önemini ve kapatılan yerel tüzel kişiliklerin tekrar hayata döndürülmesi gibi konuları gündemine getirmiştir. HDP, kamu hizmetlerinin yerel yönetimler üzerinden sağlanacağı ancak finansman olarak hala merkezi yönetimin görev alacağı hizmet modeli üzerinde söylemlerini ifade etmiştir. Burada muhalefet partilerinin merkezi yönetime ilişkin politika söylemlerinde çok az ortak noktanın olduğu, hatta HDP'nin tamamen diğer tüm siyasi partilerden negatif ayrıştığı tespit edilmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada, 2015 yılında gerçekleştirilen iki milletvekili genel seçimleri öncesinde TBMM’de grubu bulunan siyasi partiler tarafından kamuoyuna ilan edilen seçim bildireleri kamu yönetimi reformu konuları kapsamında analiz edilmiştir. Siyasi partilerin seçim bildireleri genel olarak analiz edildiğinde; kamu yönetimi konusunda bütünlükçü ve en ayrıntılı çalışmaların AK Parti bildireleri olduğu söylenebilir. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi konusunda öncü rolün Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) tarafından üstlenildiği tespit edilmiştir. MHP, ”üniter ve milli devlet” konusundaki referanslara sahip tek parti olmuştur. HDP, önerdiği “bölgesel öz yönetim” ile en radikal söylemi taşımaktadır.

Genel olarak, Türkiye’de politika belirleme sürecinin en önemli aktörleri olan siyasi partiler tarafından “yönetimsel desantralizasyon” kabul görmekte; ancak “siyasal desantralizasyon” reddedilmektedir. Bildireler “ekonomik liberalizm”, kamu yönetiminin “YKİ”, yönetim ilkeleri ve e-devlet bağlamında yeniden yapılandırılması ve ”yumuşak bölgeselleşme” üzerinden değerlendirildiğinde birinci sırayı AK Parti almaktadır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı bağlamında yerel yönetimlerin mali ve idari özerkliği konusunda en çok vurgu ve ayrıntı CHP söylemlerinde görülmüştür. Yine CHP bildirelerinde kurumların (Bağımsız Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar, Üniversiteler gibi) özerkleştirilmesi çok işlenmiş, mahalle kurumuna yer ayrılmıştır. MHP, "Stratejik işlevler merkezileştirilecek yerel yönetimlerin uhdesinde daha etkin hizmet sunulabilecek olan operasyonel işlevler yerelleştirilecektir." söylemi ile öne çıkmaktadır. Bir farklılık “düzenleyici ve denetleyici kurumlara” gösterilen özendir. HDP’nin kapsamlı bir kamu yönetimi reform gündemi yoktur; temel vurgu bölgesel öz yönetim konusundadır.

2015 sonuna doğru Türkiye’de artan iç ve dış güvenlik riskleri, terör eylemlerindeki artış ve ekonomik olarak hissedilen sıkışmalar yeniden merkezden yönetim, idarenin bütünlüğü, merkezileşme, üniter devlet konularında politika yoğunlaşmasını getirmiştir. Özellikle AK Parti’nin bu süreçte bir can simidi olarak gördüğü Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi seim bildirelerine girmiştir ve 2017 yılında gerçekleşen en önemli anayasal değişiklik bu konuda olmuştur. Hükümet sisteminin uygulamada 2019 yılından itibaren tam olarak görüleceği düşünüldüğünde, önümüzdeki yıllarda siyasi partilerin ve tüm politika aktörlerinin merkezi yönetimin yeniden yapılanmasına odaklanması ihtiyaç olarak gözükmektedir.

KAYNAKÇA

AK Parti (2015a), *7 Haziran 2015 Genel Seçimleri Seçim Beyannamesi: “Yeni Türkiye Yolunda Daima Adalet Daima Kalkınma”*, Ankara: Adalet ve Kalkınma Partisi.

AK Parti (2015b), *1 Kasım 2015 Genel Seçimleri Seçim Beyannamesi: “Huzur ve İstikrarla Türkiye’nin Yol Haritası”*, Ankara: Adalet ve Kalkınma Partisi.

CHP (2015a), *Seçim Bildirgesi 2015: “Yaşanacak Bir Türkiye”*, Ankara: Cumhuriyet Halk Partisi.

CHP (2015b), *Seçim Bildirgesi 2015: “Önce Türkiye”*, Ankara: Cumhuriyet Halk Partisi.

Gabel, M. J. & Huber, J. D. (2000), “Putting Parties in Their Place: Inferring Party Left-Right Ideological Positions from Party Manifestos Data”, *American Journal of Political Science*, 44(1), pp. 94-103.

- Gemenis, K. (2013), "What to Do (and Not to Do) with the Comparative Manifestos Project Data", *Political Studies*, 61(1), pp. 3–23.
- Hammerschmid G. & Meyer R. E. (2005), "New Public Management In Austria: Local Variation On A Global Theme?", *Public Administration*, 83(3), pp. 709–733.
- HDP (2015a), *2015 Seçim Bildirgesi: "Büyük İnsanlık Çağrısı"*, Ankara: Halkların Demokratik Partisi.
- HDP (2015b), *2015 Seçim Bildirgesi: "Büyük İnsanlık Büyük Barış"*, Ankara: Halkların Demokratik Partisi.
- Henry, N. (1975), "Paradigms of Public Administration", *Public Administration Review*, 35(4), pp. 378-386.
- Keefer, P. (2010), "Political parties and public sector reform?", <http://blogs.worldbank.org>, Governance, Submitted on Tuesday, E.T.: 11/11/2010.
- MHP (2015a), *7 Haziran 2015 Seçim Beyannamesi: "Toplumsal Onarım ve Huzurlu Gelecek"*, Ankara: Milliyetçi Hareket Partisi.
- MHP (2015b), *1 Kasım 2015 Seçim Beyannamesi: "Huzurlu ve Güvenli Gelecek"*, Ankara: Milliyetçi Hareket Partisi.
- Walgrave, S. & Nuytemans, S. (2009), "Friction and Party Manifesto Change in 25 Countries, 1945–98", *American Journal of Political Science*, 53(1), pp. 190–206.
- Wells, P. (2007), "New Labour and evidence based policy making: 1997-2007", *People, Place & Policy Online*, 1(1), pp. 22-29.
- Wright, D. S. & Sakurai, Y. (1987), "Administrative Reform in Japan: Politics, Policy, and Public Administration in a Deliberative Society", *Public Administration Review*, 47(2), pp. 121-133.